

ศึกษาผลสัมฤทธิ์ของโครงการหมู่บ้านรักษาศีล 5 ระยะที่ 1-2 ชุมชนอำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงราย

A STUDY OF THE ACHIEVEMENT OF THE PROJECT OF THE FIVE PRECEPTS VILLAGE IN 1TH - 2RD
PHASES IN MAE SAI, CHIANG RAI PROVINCE

พระใบฎีกาสองเมือง อธิมุตโต (จอมพล)

สาขาวิชา พระพุทธศาสนา

บทคัดย่อ

จากศึกษาครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาการดำเนินงานโครงการหมู่บ้านศีล 5 จังหวัดเชียงราย 2) ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการดำเนินงานโครงการหมู่บ้านศีล 5 จังหวัดเชียงราย และ 3) วิเคราะห์ผลสัมฤทธิ์ของการดำเนินการหมู่บ้านรักษาศีล 5 จังหวัดเชียงรายกับการส่งเสริมความปรองดองของชุมชน เป็นงานวิจัยเชิงคุณภาพ โดยการศึกษาและสัมภาษณ์กลุ่มผู้ให้ข้อมูลในอำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงราย

ผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้ 1) ปัจจัยด้านบริบทโครงการหมู่บ้านรักษาศีล 5 ประกอบด้วย ด้านสังคม เนื่องจากประชาชนเข้าใจผิดถึงการดำเนินการเป็น “หมู่บ้านรักษาศีล 5” ว่าจะต้องปฏิบัติตนให้ครบทั้ง 5 ข้อ จึงไม่กล้าที่จะเข้าร่วมเป็นสมาชิกของโครงการฯ โดยประธานแต่ละชุมชน และคณะกรรมการชุมชน มีหน้าที่สร้างเสริมจิตสำนึกความเสียสละต่อส่วนรวม เป็นผู้นำในการดำเนินกิจกรรมต่างๆ ในชุมชน ภายใต้โครงการหมู่บ้านรักษาศีล 5 โดยอาศัยความร่วมมือระหว่าง บ้าน วัด โรงเรียน (บวร) 3. ผลสัมฤทธิ์ของการดำเนินการหมู่บ้านรักษาศีล 5 จังหวัดเชียงรายกับการส่งเสริมความปรองดองของชุมชนผลจากการรณรงค์ขับเคลื่อนโครงการ มีผู้เข้าร่วมโครงการฯ ในระดับจังหวัด คิดเป็นร้อยละ 67.11 ในระดับอำเภอ คิดเป็นร้อยละ 54.00 และในระดับตำบลแม่สาย คิดเป็นร้อยละ 69.57 ตำบลโป่งงาม คิดเป็นร้อยละ 89.59 และตำบลเกาะช้าง คิดเป็นร้อยละ 92.46 เมื่อเทียบกับประชากรที่นับถือพระพุทธศาสนา และในระดับตำบลในระยะที่ 2

คำสำคัญ : หมู่บ้านรักษาศีล 5, ผลสัมฤทธิ์

ABSTRACT

This study aimed to (1) study the implementation of the Village of the Five Precepts Project, to (2) investigate the factors affecting the implementation of the project, and to (3) analyze the achievement of the implementation of the project and the promotion of community reconciliation. This is a documentary and qualitative research through study and interview groups of informants in Maesai District, Chiangrai.

Findings can be summarized as follows: 1) Contextual factors consisted of society, as people misunderstood that the project needs people to observe all 5 precepts, so they did not dare to be the member of the project. In this regard, each the president of each community and community committee encourage the community to create to raise awareness of sacrifice to the public with being leadership in community activities under the project of five precepts observation by the cooperation among village, school, and temple (Bowon), 2) For an accomplishment of project to promote community reconciliation and campaign to steer the project, there were participants from the provincial level, that was 67.11%, 54.00% at district level, 69.57% at Maesai

sub-district level, 89.59% in Pong Ngam sub-district, and 92.46 % in Koh Chang in comparison with the Buddhist population and at the sub-district level in the phase 2.

Keyword: Village of the Five Precepts, Achievement

บทนำ

สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ ในฐานะหน่วยงานราชการที่มีภารกิจในการส่งเสริมให้สังคมไทยมี ศีลธรรม และคุณธรรมจริยธรรม ตามแนวทาง ของพระพุทธศาสนาจึงได้กำหนด กิจกรรมในการสนับสนุนส่งเสริมให้ เด็ก เยาวชน และประชาชนทุกเพศทุกวัย ได้นำหลักธรรมคำสอนทางพระพุทธศาสนาไปพัฒนา ชีวิต ครอบครัว ชุมชน และสังคม โดยเน้นการรณรงค์ ส่งเสริมและสนับสนุนให้มี “หมู่บ้านรักษาศีล 5” ขึ้นในทุกส่วนของประเทศ ตามดำริที่เจ้าประคุณสมเด็จพระมหาธีรราชเจ้า ได้ประทานโอวาทไว้ เมื่อวันที่ 17 พฤศจิกายน 2556 ความว่า “อันว่าศีล 5 เป็นการสำคัญมนุษย์ เมื่อทุกคนมีศีล 5 ด้วยกัน สังคมนั้น ๆ คือ ประชาชนย่อมจะอยู่เย็นเป็นสุข เมื่อ เป็นไปได้ ขอให้ชื่อหมู่บ้านนั้นว่า หมู่บ้านรักษาศีล 5” ซึ่งสอดคล้องกับนโยบายของคณะรักษาความสงบแห่งชาติ (คสช.) ที่ มอบหมายภารกิจให้ส่วนราชการ สร้างความปรองดองสมานฉันท์แก่ประชาชนในชาติ โดยกำหนดพื้นที่ เป้าหมายในการดำเนินการพร้อมกันทั้ง 76 จังหวัด (สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ, 2556)

ดังนั้นสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ จึงได้ร่วมกับคณะสงฆ์จังหวัดเชียงราย หน่วยงานราชการ สถานศึกษา องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น องค์กรภาคเอกชน กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน องค์กรเครือข่ายชาวพุทธ ได้ขับเคลื่อน โครงการเพื่อสนับสนุนนโยบายดังกล่าว ในการดำเนินงานภายในจังหวัดเชียงราย ได้ยึดแนวการปฏิบัติงานโครงการ ตาม “แนวทางการดำเนินงานโครงการ หมู่บ้านรักษาศีล 5 : ชาวประชาเป็นสุข ในคำริของสมเด็จพระมหาธีรราชเจ้าจารย์ ผู้ปฏิบัติหน้าที่สมเด็จพระสังฆราช” (ศาสตราจารย์อภินันท์ โปษยานนท์, 2557) โดยแบ่งการทำงานออกเป็น 2 สาย ดังนี้

ในส่วนฝ่ายราชการหรือฝ่ายฆราวาสในจังหวัด จะเริ่มจากผู้ว่าราชการจังหวัดแต่งตั้งคณะกรรมการบริหาร โครงการระดับจังหวัด โดยมีผู้ว่าราชการจังหวัดเป็นประธาน วัฒนธรรมจังหวัดร่วมกับผู้อำนวยการสำนักงานพุทธ ศาสนาจังหวัด เป็นเลขานุการร่วม จากนั้นจะมีการแต่งตั้งคณะทำงานโครงการฯ ประจำหมู่บ้าน โดยมีเจ้าอาวาสเป็น ประธาน ผู้ใหญ่บ้านเป็นรองประธานมีนักวิชาการวัฒนธรรมประจำอำเภอ เป็นคณะทำงานและเลขานุการ และมีผู้ที่ เจ้าอาวาสมอบหมายเป็นคณะทำงานและผู้ช่วยเลขานุการซึ่งทางฝ่ายราชการจะมี นายอำเภอ อบจ. อบต. เทศบาล กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน คอยให้การช่วยเหลือสนับสนุนการจัดกิจกรรมทางศาสนาส่งเสริมให้มีการรักษาศีล 5 เพื่อให้ กำลังใจผู้ที่ขับเคลื่อนโครงการของฝ่ายคณะสงฆ์ ในส่วนของฝ่ายคณะสงฆ์ในจังหวัด จะเริ่มจากเจ้าคณะจังหวัดเป็นที่ ประปรึกษาในคณะกรรมการบริหารโครงการระดับจังหวัด และมีผู้แทนเจ้าคณะจังหวัดทั้ง 2 นิการเป็นกรรมการร่วม บริหารโครงการ จากนั้นจะเป็นคณะทำงานโครงการฯ ประจำหมู่บ้าน มีเจ้าคณะอำเภอเจ้าคณะตำบลเป็นที่ปรึกษา เจ้าอาวาสเป็นประธาน พระผู้ได้รับมอบหมายจากเจ้าอาวาส จะเป็นผู้ช่วยเลขานุการทำหน้าที่ประสานงาน มี อบต. (หน่วยงานอบรมประชาชนประจำตำบล) เป็นคณะทำงาน

จากการดำเนินงานโครงการสร้างความปรองดองสมานฉันท์โดยใช้หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา “หมู่บ้าน รักษาศีล 5” ในจังหวัดเชียงราย ได้ดำเนินการเข้าสู่ระยะที่ 3 เป็นระยะที่สร้างความร่วมมือระหว่าง บ้าน วัด และ โรงเรียน ซึ่งในการดำเนินการในระยะที่ 1 และระยะที่ 2 ได้เสร็จสิ้นไปเป็นที่เรียบร้อยแล้ว จึงจำเป็นอย่างยิ่งที่จะ ศึกษาถึงสัมฤทธิ์ผลของการดำเนินงานโครงการสร้างความปรองดองสมานฉันท์ โดยใช้หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา “หมู่บ้านรักษาศีล 5” ในจังหวัดเชียงราย

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาการดำเนินงานโครงการหมู่บ้านรักษาศีล 5 ระยะที่ 1-2
2. เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการดำเนินงานโครงการหมู่บ้านรักษาศีล 5 ระยะที่ 1-2 ชุมชนอำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงราย
3. เพื่อวิเคราะห์ผลสัมฤทธิ์ของการดำเนินงานโครงการหมู่บ้านรักษาศีล 5 ระยะที่ 1-2 กับการส่งเสริมความปรองดองของชุมชนอำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงราย

วิธีดำเนินการวิจัย

งานวิจัยนี้เป็นงานวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยดำเนินการวิจัยเชิงเอกสาร (Documentary Research) โดยผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตของการวิจัยไว้ ดังนี้

ขอบเขตด้านเนื้อหา : ผู้วิจัยจะทำการศึกษาการดำเนินโครงการหมู่บ้านรักษาศีล 5 ระยะที่ 1-2 ศึกษาถึงปัจจัยที่มีผลต่อการดำเนินงานโครงการ และผลสัมฤทธิ์ของการดำเนินงานโครงการหมู่บ้านรักษาศีล 5 ระยะที่ 1-2 ของชุมชนอำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงราย

ขอบเขตด้านเอกสาร : โดยการรวบรวมข้อมูลจากเอกสารสำคัญที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานโครงการและผลสัมฤทธิ์ของหมู่บ้านศีล 5 ระยะที่ 1-2 และหลักธรรมศีล 5 จากแหล่งข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Sources) คือ พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย พ.ศ. 2539 และรวบรวมข้อมูลจากแหล่งข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Sources) ได้แก่ หนังสือบทความ เอกสารวิชาการ เอกสารงานวิจัยที่นักปราชญ์ชาวพุทธในสังคมไทยได้รจนาเขียนบันทึกศึกษาไว้แล้ว พร้อมทั้งวิทยานิพนธ์ สารนิพนธ์ที่เกี่ยวข้อง ตลอดจนสื่ออิเล็กทรอนิกส์ (internet)

ขอบเขตด้านพื้นที่ : ด้านพื้นที่ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขต คือ ชุมชนในอำเภอ แม่สาย จำนวน 3 ตำบล ประกอบด้วย ตำบลแม่สาย ตำบลโป่งงาม และตำบลเกาะช้าง จังหวัดเชียงราย

ขอบเขตด้านเวลา

ระยะที่ 1 ตั้งแต่เดือนมิถุนายน-เดือนสิงหาคม 2557 รับนโยบายการดำเนินงานโครงการฯ จากพระดำริของสมเด็จพระราชสังฆราชเจ้า กรมหลวงชินวราลงกรณราชวิทยาลัย ดำเนินการประกาศนโยบายการขับเคลื่อนโครงการฯ การแต่งตั้งคณะกรรมการขับเคลื่อนโครงการฯ ดำเนินการขับเคลื่อนโครงการโดยรับสมัครผู้เข้าร่วมโครงการ

ระยะที่ 2 ตั้งแต่เดือนตุลาคม 2557-เดือนกันยายน 2558 ดำเนินการจัดกิจกรรมตามนโยบายโครงการหมู่บ้านรักษาศีล 5 โดยมีการดำเนินกิจกรรมต่างๆ

ขอบเขตด้านประชากร

ผู้วิจัยดำเนินการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informant) ซึ่งประกอบด้วย พระสงฆ์ ผู้อำนวยการสำนักงานพุทธศาสนาจังหวัดเชียงราย ผู้นำชุมชนตำบลแม่สาย ตำบลเกาะช้างเขต 1 และตำบลโป่งงาม จำนวน 13 คน คัดเลือกด้วยวิธีการเจาะจงเลือก (Purposive sampling) โดยกำหนดเกณฑ์การคัดเลือก (Inclusion criteria) ประกอบด้วยเป็นผู้นำชุมชนในสนามวิจัย อนุญาตให้เก็บข้อมูลมีวิถีชีวิตและอยู่จริงในสนามวิจัย

ผลการศึกษา

การดำเนินงานตามโครงการสร้างความปรองดองสมานฉันท์ โดยใช้หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา “หมู่บ้านรักษาศีล 5” เป็นการดำเนินงานขับเคลื่อนในลักษณะการประสานความร่วมมือระหว่างบ้าน วัด โรงเรียน และราชการทุกภาคส่วน เพื่อถวายเป็นพระราชกุศลแด่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ และสมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ ส่งเสริมสร้างความปรองดองสมานฉันท์ ซึ่งผลการศึกษาพบว่า

ผลสัมฤทธิ์ด้านโครงสร้างการบริหารจัดการโครงการฯ

โครงสร้างการบริหารจัดการโครงการสร้างความปรองดองสมานฉันท์ โดยใช้หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา “หมู่บ้านรักษาศีล 5” จังหวัดเชียงรายได้ดำเนินการแต่งตั้งคณะกรรมการขับเคลื่อนโครงการฯ ระยะที่ 1 และระยะที่ 2 เป็นไปตามโครงการสร้างการดำเนินงานตามรูปแบบโครงสร้างการบริหารงานในระดับประเทศ นั่นคือ คณะกรรมการระดับจังหวัด ประกอบไปด้วยคณะกรรมการอำนวยการ โดยมีเจ้าคณะภาค 6 เป็นประธานกรรมการ มีคณะกรรมการ ประกอบด้วย รองเจ้าคณะภาค 6 ทั้ง 2 รูป เจ้าคณะจังหวัดเชียงราย รองเจ้าคณะจังหวัดเชียงราย และเลขาธิการเจ้าคณะภาค 6 เป็นกรรมการและเลขานุการ ฝ่ายฆราวาส มีผู้ว่าราชการจังหวัดเชียงราย เป็นประธานกรรมการนายกองคการบริหารส่วนจังหวัด เป็นรองประธาน คณะกรรมการจากส่วนราชการ องค์กรผู้ทรงคุณวุฒิ และผู้อำนวยการสำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดเป็นกรรมการและเลขานุการ

ในระดับอำเภอแม่สาย ได้ดำเนินการแต่งตั้งคณะกรรมการดำเนินงานขับเคลื่อนโครงการฯ ประกอบด้วย เจ้าคณะอำเภอแม่สาย เป็นประธานกรรมการ รองเจ้าคณะอำเภอแม่สาย เป็นรองประธานกรรมการ กรรมการประกอบด้วย เจ้าคณะตำบล 10 ตำบล และเลขาธิการเจ้าคณะอำเภอแม่สาย เป็นกรรมการและเลขานุการ

ในระดับตำบลแม่สาย ตำบลโป่งงาม และตำบลเกาช้าง ได้ดำเนินการแต่งตั้งคณะกรรมการดำเนินงานขับเคลื่อนโครงการฯ ประกอบด้วย เจ้าคณะตำบล ทั้ง 3 ตำบล เป็นประธานคณะกรรมการ กรรมการประกอบด้วย เจ้าอาวาส ทั้ง 3 ตำบล และเลขาธิการเจ้าคณะตำบล เป็นกรรมการและเลขานุการ ฝ่ายฆราวาส มีกำนันทั้ง 3 ตำบล เป็นประธานกรรมการ กรรมการประกอบด้วยผู้ใหญ่บ้านทั้ง 3 ตำบล และสารวัตรกำนันเป็นกรรมการและเลขานุการ โดยความร่วมมือขององค์การบริหารส่วนท้องถิ่น ให้การสนับสนุน คณะกรรมการระดับตำบลได้ดำเนินการเข้าร่วมประชุมเชิงปฏิบัติการระดับจังหวัด จากนั้นคณะกรรมการระดับตำบลได้ดำเนินการขับเคลื่อนโครงการฯ (สัมภาษณ์ พระครูอดุลย์ศิลาจาร, 2560)

ผลสัมฤทธิ์ด้านการบริหารจัดการโครงการฯ

กระบวนการบริหารโครงการสร้างความปรองดองสมานฉันท์ โดยใช้หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา “หมู่บ้านรักษาศีล 5” การดำเนินงานตามนโยบายโครงการปรองดองสมานฉันท์ โดยใช้หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา “หมู่บ้านศีล 5” ที่ได้ดำเนินการในจังหวัดเชียงรายยึดโครงสร้างการบริหารงานตามกรอบที่กำหนดไว้ในคู่มือการดำเนินงาน ในรูปของคณะกรรมการ อย่างไรก็ตามคณะสงฆ์จังหวัดเชียงราย โดยการขับเคลื่อนของเจ้าคณะจังหวัดเชียงราย ร่วมกับ ผู้ว่าราชการจังหวัดเชียงราย และสำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดจังหวัดเชียงราย เป็นหน่วยงานหลักในการขับเคลื่อน โดยมุ่งเน้นการบริหารงานแบบมีส่วนร่วม โดยขอความร่วมมือคณะสงฆ์ในจังหวัดเชียงรายช่วยกันรณรงค์ขับเคลื่อนโครงการให้ดำเนินการไปสู่เป้าหมายและวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ คณะสงฆ์จะเป็นแกนนำในการขับเคลื่อน โดยผู้ว่าราชการจังหวัดและองค์กรที่เกี่ยวข้องเป็นฝ่ายสนับสนุน โดยทุกภาคส่วนมีส่วนร่วมในการวางแผนการขับเคลื่อนโครงการร่วมกัน มีการจัดองค์กรโดยการแต่งตั้งคณะกรรมการในระดับจังหวัด ระดับอำเภอ และระดับตำบล ปฏิบัติงานร่วมกันดำเนินกิจกรรมในแต่ละพื้นที่ไปพร้อมๆ กัน มีการประสานงานกันโดยมีสำนักงานเจ้าคณะจังหวัดเชียงรายมอบหมายให้พระรัตนมณี รองเจ้าคณะจังหวัดเชียงรายเป็นผู้ประสานงาน มีการกำกับติดตาม

และมีรายงานผลการดำเนินงานโครงการในแต่ละพื้นที่ของระดับตำบลมีผลสัมฤทธิ์ในการบริหารจัดการโครงการฯ ดังนี้

1) **ขั้นตอนการประกาศนโยบาย** คณะสงฆ์ตำบลแม่สาย ตำบลโป่งงาม และตำบลเกาะช้าง ตลอดถึงภาคีเครือข่ายและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทุกภาคส่วนในตำบล ได้ร่วมกันดำเนินการโครงการหมู่บ้านรักษาศีล 5 และได้ประกาศนโยบายการดำเนินการโครงการ ในที่ประชุมกำนันผู้ใหญ่บ้านและการประชุมพระสังฆาธิการในระดับตำบล ดังนี้

(1) เจ้าคณะตำบลทั้ง 3 ตำบล ดำเนินการประชุมชี้แจงพระสังฆาธิการในแต่ละตำบล ภายใต้โครงการการประชุมสัมมนาพระสังฆาธิการ ระดับเจ้าอาวาส รองเจ้าอาวาส และผู้ช่วยเจ้าอาวาส เป็นโครงการต่อเนื่องทุกปี

(2) ส่วนฆราวาส นำโดยกำนันในแต่ละตำบล เป็นประธานการประชุมขับเคลื่อนการดำเนินงานโครงการหมู่บ้านรักษาศีล 5 และรักษาศีล ที่ศาลาประชาคมตำบล เพื่อสนองนโยบายเร่งด่วน ของคณะรักษาความสงบแห่งชาติ หรือ คสช. ในการสร้างความปรองดองสมานฉันท์ และการคืนความสุขให้กับคนในชาติ ประกอบกับเจ้าพระคุณสมเด็จพระมหาธีรราชเจ้า ผู้ปฏิบัติหน้าที่สมเด็จพระสังฆราช

จากขั้นตอนการประกาศนโยบายดังกล่าว พบว่า มีการร่วมกันพิจารณาถึงการดำเนินการดังนี้

1. ประชากรในแต่ละตำบลมีชาติพันธุ์อย่างหลากหลาย ประกอบด้วย คนไทยเชื้อสายไทยยวน จีน ไทยใหญ่ ไทยลื้อ อาข่า ไทยจีน ไทยหย่า ลัวะ หรือ ละว้า ปะดอง เป็นต้นจึงมีการพิจารณาเพิ่มชื่อโครงการโดยเพิ่มคำว่า และรักษาศีล ต่อท้ายชื่อโครงการ เนื่องจากเห็นว่า จังหวัดทั้ง 3 ตำบล มีบางหมู่บ้านที่นับถือศาสนาอื่นๆ ด้วย

2. ชาววิทยากรในการอบรม และเจ้าหน้าที่ในการดำเนินการโครงการ จึงต้องหาวิทยากร และเจ้าหน้าที่ ร่วมส่งเสริมให้ความรู้ และทำกิจกรรมในหมู่บ้าน เพื่อให้ประชาชนมีความเข้าใจของหลักศาสนามากยิ่งขึ้น

2) **ขั้นตอนการรณรงค์ขับเคลื่อนโครงการ** ขั้นตอนการรณรงค์ขับเคลื่อนโครงการหมู่บ้านรักษาศีล 5 ทั้ง 3 ตำบล พบว่า ในการดำเนินการการรณรงค์ขับเคลื่อนโครงการหมู่บ้านรักษาศีล 5 จำเป็นต้องอาศัยบุคคลในพื้นที่ ดำเนินการร่วมรณรงค์ขับเคลื่อนเป็นด้านหลัก ได้แก่ เจ้าคณะตำบล กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน เจ้าอาวาสในแต่ละวัด ได้ดำเนินการรณรงค์ขับเคลื่อนในแต่ละวัดในช่วงการเข้าพรรษา โดยดำเนินการทำความเข้าใจ และให้ประชาชนสมัครเข้ามาเป็นสมาชิกโครงการฯ โดยอาศัยการจัดกิจกรรมในช่วงเข้าพรรษา เช่น การปฏิบัติธรรม รักษาศีล ในวันธรรมสวนะ ส่งผลให้มีผู้เข้าร่วมโครงการเพิ่มขึ้น ส่วนปัญหาด้านงบประมาณดำเนินงานโครงการ คณะสงฆ์และคณะกรรมการดำเนินงานโครงการฯ ได้ร่วมกันรณรงค์หางบประมาณสนับสนุนจากองค์กรคณะสงฆ์ หน่วยงานของภาครัฐ และหน่วยงานท้องถิ่น

3) **ขั้นตอนการประชาสัมพันธ์โครงการ** การดำเนินงานในการประชาสัมพันธ์โครงการหมู่บ้านรักษาศีล 5 มีหลายรูปแบบ ได้แก่ คู่มือการดำเนินงาน แจกจ่ายคณะกรรมการ ผู้ร่วมโครงการ หน่วยงาน องค์กร และหมู่บ้าน/ชุมชนทุกแห่ง จัดทำป้ายประชาสัมพันธ์ การดำเนินการพบปะพูดคุยกับผู้นำชุมชน เชิญชวนกับพุทธศาสนิกชนที่มาร่วมโครงการ การประชาสัมพันธ์ผ่านเสียงตามสายภายในหมู่บ้าน จัดแสดงนิทรรศการหมู่บ้านศีล 5 และการมอบป้ายหมู่บ้านศีล 5 ต้นแบบในแต่ละตำบล อย่างไรก็ตามการดำเนินการในด้านนี้ ยังไม่สามารถดำเนินการได้อย่างเต็มที่ เนื่องจากไม่สามารถชี้แจงให้ประชาชนได้เข้าร่วมโครงการได้อย่างแท้จริง ทั้งนี้เพราะไม่สามารถอธิบายถึงแนวคิดในการเข้าร่วมโครงการ การใช้ศีล 5 ในการดำเนินชีวิต และความเข้าใจผิดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมกับวัดพระธรรมกาย เจ้าคณะตำบลจึงต้องดำเนินการใช้รถประชาสัมพันธ์ผ่านโครงการธรรมสัจจะ ในช่วงฤดูแล้ง เพื่อรณรงค์ให้ทั้งประชาชน ข้าราชการ และนักเรียนได้เข้าร่วมโครงการได้อย่างทั่วถึง

4) **ขั้นการติดตามและประเมินผลโครงการ** ในขั้นตอนการประเมินโครงการของคณะทั้ง 3 ยังไม่มีการดำเนินการที่เป็นไปตามเกณฑ์ของการประเมินโครงการฯ ได้อย่างเป็นรูปธรรม แต่มีการประชุมคณะสงฆ์ให้รายงานการดำเนินงานของโครงการในแต่ละหมู่บ้าน เจ้าคณะจังหวัดเชียงราย เจ้าคณะอำเภอแม่สาย และคณะอนุกรรมการได้ดำเนินการลงพื้นที่ตรวจสอบการดำเนินงานโครงการฯ ภายในตำบล และการติดตามโครงการหมู่บ้านรักษาศีล 5 มีการดำเนินการประชุมติดตามผลการขับเคลื่อนโครงการสร้างความปรองดองสมานฉันท์ โดยใช้หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา “หมู่บ้านรักษาศีล 5” เพื่อสรุปผลการดำเนินโครงการ และเสนอแนวทางการขับเคลื่อนโครงการ พร้อมทั้งสร้างความเข้าใจในการขับเคลื่อนโครงการฯ ในระยะเร่งด่วน รวมถึงการประชุมทำความเข้าใจ และเตรียมจัดกิจกรรม เพื่อสนับสนุนโครงการ ในระยะยาว และจัดทำแผนการดำเนินงานเพื่อความยั่งยืนของโครงการ

4.3 ผลสัมฤทธิ์ด้านการรณรงค์ขับเคลื่อนโครงการฯ

ในการขับเคลื่อนโครงการสร้างความปรองดองสมานฉันท์ โดยใช้หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา “หมู่บ้านรักษาศีล 5” ในระดับตำบลในระยะที่ 1 ผลสัมฤทธิ์ในการรณรงค์ขับเคลื่อนโครงการฯ ได้ให้แต่ละอำเภอสรุปจำนวนผู้เข้าร่วมโครงการระยะที่ 1 ต่อที่ประชุมคณะสงฆ์จังหวัดเชียงราย ณ วิทยาลัยสงฆ์เชียงราย สรุปดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 4.1 สถิติผู้สมัครเข้าร่วมโครงการหมู่บ้านรักษาศีล 5 ตำบลแม่สาย (เอกสารประกอบการประชุมคณะสงฆ์, 2559)

หมู่ที่	ประชากร	ศาสนาอื่น	ศาสนาพุทธ	ประชาชนเข้าร่วมโครงการ	เทียบประชากรร้อยละ	เทียบนับถือศาสนาพุทธร้อยละ
1	948	7	941	721	76.05	76.62
2	2,554	150	2,404	893	34.96	37.15
3	1,182	10	1,171	998	84.43	85.15
4	888	3	885	661	74.44	74.69
5	552	10	542	442	80.07	81.55
6	2,872	350	2,522	2,062	71.80	81.76
7	2,447	600	1,847	1,326	54.19	71.79
8	2,811	50	2,561	1,976	70.30	77.16
9	869	50	819	624	71.81	76.19
10	3,406	40	3,366	1,599	46.95	47.50
11	1,116	8	1,108	941	84.32	84.93
12	2,617	170	2,447	2,072	79.17	84.68
รวม	22,262	1648	20,607	14,315	64.30	69.47

จากตารางที่ 4.1 พบว่า จำนวนประชากรที่เข้าร่วมโครงการหมู่บ้านรักษาศีล 5 ตำบลแม่สาย เทียบกับประชากรทั้งหมด คิดเป็นร้อยละ 64.30 เมื่อเทียบกับประชากรที่นับถือพระพุทธศาสนา คิดเป็นร้อยละ 69.47 เมื่อพิจารณารายหมู่บ้าน พบว่า หมู่บ้านที่เข้าร่วมมากที่สุด คือหมู่ที่ 3 เทียบกับประชากรทั้งหมด คิดเป็นร้อยละ 84.43

เมื่อเทียบกับประชากรที่นับถือพระพุทธศาสนา คิดเป็น ร้อยละ 85.15 และหมู่บ้านที่เข้าร่วมโครงการหมู่บ้านรักษาศีล 5 น้อยที่สุด คือ หมู่ที่ 2 เทียบกับประชากรทั้งหมด คิดเป็นร้อยละ 34.96 เมื่อเทียบกับประชากรที่นับถือพระพุทธศาสนา คิดเป็น ร้อยละ 37.15

ตารางที่ 4.2 สถิติผู้สมัครเข้าร่วมโครงการหมู่บ้านรักษาศีล 5 ตำบลโป่งงาม

หมู่ที่	ประชากร	ศาสนาอื่น	ศาสนาพุทธ	ประชาชนเข้าร่วมโครงการ	เทียบ ประชากร ร้อยละ	เทียบนับถือศาสนาพุทธ ร้อยละ
1	860	-	860	773	89.88	89.88
2	733	150	583	400	54.57	68.61
3	899	-	899	681	75.75	75.75
4	908	120	788	622	68.50	78.93
5	733	-	733	513	69.99	69.99
6	508	-	508	457	89.96	89.96
7	794	-	794	578	72.80	72.80
8	675	-	675	634	93.93	93.93
9	928	-	928	800	86.21	86.21
10	479	476	3	3	0.63	100.0
11	180	174	6	6	3.33	100.0
12	850	-	850	700	82.35	82.35
รวม	8,547	920	6,839	6,127	71.69	89.59

จากตารางที่ 4.2 พบว่า จำนวนประชากรที่เข้าร่วมโครงการหมู่บ้านรักษาศีล 5 ตำบล โป่งงาม เทียบกับประชากรทั้งหมด คิดเป็นร้อยละ 71.69 เมื่อเทียบกับประชากรที่นับถือพระพุทธศาสนา คิดเป็นร้อยละ 89.59 เมื่อพิจารณาหมู่บ้าน พบว่า หมู่บ้านที่เข้าร่วมมากที่สุด คือ หมู่ที่ 6 เทียบกับประชากรทั้งหมด และเทียบกับประชากรที่นับถือพระพุทธศาสนา คิดเป็นร้อยละ 89.96 และหมู่บ้านที่เข้าร่วมโครงการหมู่บ้านรักษาศีล 5 น้อยที่สุด คือ หมู่ที่ 2 เทียบกับประชากรทั้งหมด คิดเป็นร้อยละ 54.57 เมื่อเทียบกับประชากรที่นับถือพระพุทธศาสนา คิดเป็น ร้อยละ 68.61

ตารางที่ 4.3 สถิติผู้สมัครเข้าร่วมโครงการหมู่บ้านรักษาศีล 5 ตำบลเกาะช้าง

หมู่ที่	ประชากร	ศาสนาอื่น	ศาสนาพุทธ	ประชาชนเข้าร่วมโครงการ	เทียบ ประชากร ร้อยละ	เทียบนับถือศาสนาพุทธ ร้อยละ
---------	---------	-----------	-----------	------------------------	----------------------	-----------------------------

การประชุมวิชาการระดับชาติครั้งที่ 4 “ศาสตร์พระราชากับการสร้างสังคมอุดมปัญญาในยุคไทยแลนด์ 4.0”

วันที่ 25 กุมภาพันธ์ 2561 ณ วิทยาลัยสงฆ์ลำพูน มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

1	969	-	969	861	88.85	88.85
2	1,037	-	1,037	770	74.25	74.25
3	510	-	510	438	85.88	85.88
4	711	-	711	442	62.16	62.16
5	1,008	-	1,008	909	90.18	90.18
6	653	-	653	522	79.94	79.94
7	644	-	644	566	87.89	87.89
8	787	-	787	651	82.72	82.72
9	1,085	-	10,85	879	81.01	81.01
10	378	338	40	40	10.58	100.0
11	822	-	822	716	87.10	87.10
12	503	-	503	499	99.20	99.20
13	520	-	520	440	84.62	84.62
รวม	8,658	338	8,320	7,693	88.85	92.46

จากตารางที่ 4.3 พบว่า จำนวนประชากรที่เข้าร่วมโครงการหมู่บ้านรักษาศีล 5 ตำบล เกาะช้าง เทียบกับประชากรทั้งหมด คิดเป็นร้อยละ 88.85 เมื่อเทียบกับประชากรที่นับถือพระพุทธศาสนา คิดเป็นร้อยละ 92.46 เมื่อพิจารณารายหมู่บ้าน พบว่า หมู่บ้านที่เข้าร่วมมากที่สุด คือหมู่ที่ 5 เทียบกับประชากรทั้งหมด และเทียบกับประชากรที่นับถือพระพุทธศาสนา คิดเป็นร้อยละ 90.18 และหมู่บ้านที่เข้าร่วมโครงการหมู่บ้านรักษาศีล 5 น้อยที่สุด คือหมู่ที่ 4 เทียบกับประชากรทั้งหมด และเทียบกับประชากรที่นับถือพระพุทธศาสนา คิดเป็น ร้อยละ 62.16

4.4 ผลสัมฤทธิ์ด้านบริบทของโครงการฯ

การดำเนินงานโครงการสร้างความปรองดองสมานฉันท์ โดยใช้หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา ทั้ง 3 ตำบล พบว่า ผลสัมฤทธิ์ด้านบริบทในการดำเนินงานโครงการฯ ดังนี้

จากปัจจัยทางด้านเศรษฐกิจ พบว่าสภาพเศรษฐกิจของประชาชนทั้ง 3 ตำบล มีรายได้ต่อครอบครัวสูง และเนื่องจากประชาชนส่วนใหญ่ นับถือพระพุทธศาสนา ส่งผลต่อความศรัทธาทางพระพุทธศาสนา ดังนั้นเมื่อดำเนินกิจกรรมภายใต้โครงการหมู่บ้านศีล 5 หรือกิจกรรมทางพระพุทธศาสนา ส่งผลให้มีศรัทธาถวายปัจจัยในจำนวนที่ค่อนข้างมาก รวมทั้งเมื่อขอบริจาคก็มีจิตศรัทธาสูง ทำให้การดำเนินกิจกรรมต่างๆ ของโครงการหมู่บ้านรักษาศีล 5 ประสบความสำเร็จไปด้วยดี ปัจจัยด้านสังคม การบริหารจัดการของประชาชนใน 3 ตำบล อยู่ในรูปของชุมชน โดยแต่ละชุมชนจะมีประธานชุมชน และคณะกรรมการชุมชน ดังนั้นการดำเนินการขับเคลื่อนโครงการหมู่บ้านรักษาศีล 5 และการดำเนินกิจกรรมต่างๆ ภายใต้โครงการหมู่บ้านรักษาศีล 5 คณะสงฆ์ทั้ง 3 ตำบลจะขอการสนับสนุนและความร่วมมือจากชุมชน โดยผ่านประธานชุมชน ซึ่งคณะสงฆ์ได้รับความร่วมมือจากชุมชนเป็นอย่างดี

4.5 ผลสัมฤทธิ์ด้านการมีส่วนร่วมของชุมชน

การขับเคลื่อนโครงการหมู่บ้านรักษาศีล 5 ของชุมชนทั้ง 3 ตำบล ภาคประชาชนมีส่วนร่วมนั้น เริ่มต้นจากการปรับความเห็นในเรื่องของทัศนคติในการรักษาศีล เนื่องจากประชาชนเข้าใจผิดถึงการดำเนินการเป็น “หมู่บ้านรักษาศีล 5” ว่าจะต้องปฏิบัติตนให้ครบ จึงไม่กล้าที่จะเข้าร่วมเป็นสมาชิกโครงการฯ ซึ่งการรักษาศีล 5 เป็น

สิ่งที่สำคัญและเป็นเรื่องที่ใกล้ตัว และควรได้รับการส่งเสริมและความร่วมมืออย่างจริงจังในหมู่บ้าน เพื่อให้ชุมชน สังคม เป็นสังคมที่สันติสุข และเป็นต้นแบบให้กับเยาวชนซึ่งเป็นอนาคตของชาติได้เห็นและปฏิบัติตาม ทั้งนี้ การขับเคลื่อนโครงการฯ ต้องเปิดโอกาสให้ประชาชนทุกภาคส่วนร่วมถึงเยาวชน ให้มีส่วนร่วมในความคิด การระดมความเห็นเพื่อให้เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้และตระหนักถึงความสำคัญของการรักษาศีล 5 ในชุมชน อีกทั้งยังต้องมีการประชาสัมพันธ์อย่างต่อเนื่อง ผ่านกิจกรรมต่างๆ ของชุมชน มีการบูรณาการเข้ากับกิจกรรมต่างๆ ทั้งนี้ กระบวนการต่างๆ เหล่านี้ ควรขับเคลื่อนผ่าน บ้าน วัด และโรงเรียน ซึ่งเป็นสถาบันสำคัญของการอยู่ร่วมกันในชุมชน เรียกว่า “บวร” ในการวางแผนขับเคลื่อนโครงการฯ ควรใช้หลักแนวคิดการมีส่วนร่วมซึ่งมี 4 ขั้นตอน คือ 1) การวางแผน ประชาชนต้องมีส่วนร่วมในการวิเคราะห์ปัญหา จัดลำดับความสำคัญ ตั้งเป้า หมาย กำหนดการใช้ทรัพยากร กำหนดวิธีติดตามประเมินผล และสิ่งที่สำคัญที่สุด คือ ต้องตัดสินใจด้วย ตนเอง 2) การดำเนินกิจกรรม ประชาชนต้องมีส่วนร่วมในการดำเนินการด้านการใช้ทรัพยากร มีความรับผิดชอบ ในการจัดสรรและควบคุมเงินงบประมาณ 3) การใช้ประโยชน์ ประชาชนต้องมีความสามารถในการนำ กิจกรรมมาใช้ให้เกิดประโยชน์ ซึ่งเป็นการเพิ่มระดับการพึ่งพาตนเอง 4) การได้รับประโยชน์ ประชาชนต้อง ได้รับการแจกจ่ายผลประโยชน์จากชุมชนในพื้นที่เท่าเทียมกัน ซึ่งเป็นผลประโยชน์ส่วนตัว สังคม การมี ส่วนร่วมของ บ้าน วัด และโรงเรียน

4.6 ผลสัมฤทธิ์ของโครงการฯ เปรียบเทียบกับวัตถุประสงค์และเป้าหมายของโครงการฯ

ผลสัมฤทธิ์ของการดำเนินงานโครงการสร้างความปรองดองสมานฉันท์ โดยใช้หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา “หมู่บ้านรักษาศีล 5” คณะเปรียบเทียบกับวัตถุประสงค์ ดังนี้

คณะอนุกรรมการขับเคลื่อนโครงการฯ และคณะสงฆ์ทั้ง 3 ตำบล ได้ดำเนินการประเมินผลการดำเนินการ รมรณรงค์ขับเคลื่อนโครงการ โดยเข้ามาเป็นสมาชิกโครงการหมู่บ้านรักษาศีล 5 และการเข้าทำกิจกรรม โดยมียุทธศาสตร์ส่งเสริมให้ประชาชนในตำบล ปฏิบัติตนตามแนวศีล 5 อย่างเคร่งครัดให้ครอบคลุมทุกหมู่บ้าน ทุกตำบล ทุกอำเภอ ในจังหวัดเชียงราย โดยเห็นว่า ศีล 5 เป็นพื้นฐานทางจริยธรรม และจะเป็นภูมิคุ้มกันให้กับชีวิต ครอบครัว และสังคม ให้เป็นสังคมอยู่เย็นเป็นสุข และมีการกำหนดวัตถุประสงค์ของโครงการดังนี้

(1) เพื่อรณรงค์ ส่งเสริมให้หมู่บ้าน ชุมชน สถานศึกษา สถานประกอบการต่างๆ องค์กรทางศาสนา ร่วมกันสร้าง “หมู่บ้านรักษาศีล 5” โดยใช้หลักเบญจศีลเบญจธรรม มาเป็นแนวทางในการดำเนินชีวิต

(2) เพื่อเสริมสร้างความปรองดองสมานฉันท์ ลดปัญหาความขัดแย้ง สร้างความมั่นคง ความปลอดภัย ในชีวิตและทรัพย์สิน ให้กับประชาชน และสังคม

(3) เพื่อสร้างแรงจูงใจให้หมู่บ้าน/ชุมชน ได้ร่วมใจกันทำความดีถวายเป็นพุทธานุชา ธรรมบูชา และสังฆบูชา ในฐานะที่เป็นพุทธศาสนิกชนที่ดี

(4) เพื่อปลูกจิตสำนึกและสร้างความตระหนัก รักและเชิดชูสถาบันชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ ให้เป็นสถาบันหลักของประเทศอย่างมั่นคง

การดำเนินการเป็นไปตามวัตถุประสงค์ที่กำหนด โดยประเมินผลจากการดำเนินกิจกรรมผ่าน ขนบธรรมเนียมประเพณีของแต่ละพื้นที่ มีผู้เข้าร่วมกิจกรรมเพิ่มมากขึ้นมีพุทธศาสนิกชนเข้าร่วมโครงการผ่าน กิจกรรมอำเภอ ผ่านผู้นำชุมชน ผ่านคณะกรรมการโครงการฯ เป็นกรรมการโครงการ เป็นผู้นำชุมชน ผ่านการ ประชาสัมพันธ์โครงการ และเข้าร่วมโครงการหมู่บ้านรักษาศีล 5 สัญจร กิจกรรมที่ได้เข้าร่วม ประกอบด้วยฟังธรรม ทำบุญตักบาตร ท้าวต๋องเข้า-เย็น สวดมนต์ไหว้พระ ปฏิบัติธรรมทุกวันพระ ถวายเทียนพรรษา เป็นต้น ส่งผลให้การ รักษา ศีล โดยบางคนปฏิบัติตามศีล 5 ทุกวันพระ บางคนปฏิบัติตามศีล 5 ในช่วงเข้าพรรษา และบางคนปฏิบัติตามศีล

5 ตลอดชีวิต และมีผู้สมัครเข้าร่วมโครงการฯ ในภาพรวมทั้ง 3 ตำบล เทียบกับประชากรทั้งหมด คิดเป็นร้อยละ 74.95 เมื่อเทียบกับประชากรที่นับถือพระพุทธศาสนา คิดเป็น ร้อยละ 83.84 ดังนั้นจะเห็นว่าการดำเนินงานโครงการฯ มุ่งทุกส่วนงานเพื่อให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ คือความอยู่เย็นเป็นสุขของประชาชนในตำบล

ในการดำเนินการโครงการฯ เป้าหมายเชิงปริมาณบรรลุตามเป้าหมายที่กำหนด นั่นคือ จังหวัดเชียงราย กำหนดเป้าหมายที่ ร้อยละ 80 ของผู้สมัครเข้าร่วมโครงการฯ เป็นหมู่บ้านรักษาศีล 5 พบว่า เมื่อเทียบกับประชากรชาวพุทธ มีผู้เข้าร่วมโครงการฯ ในภาพรวมทั้ง 3 ตำบล ร้อยละ 83.84 แต่เมื่อเทียบกับจำนวนประชากรทั้งหมด คิดเป็นร้อยละ 74.95 ยังไม่บรรลุตามเป้าหมาย เมื่อวิเคราะห์เป็นรายตำบล พบว่า ตำบลแม่สาย เทียบกับประชากรทั้งหมด คิดเป็นร้อยละ 64.30 เมื่อเทียบกับประชากรที่นับถือพระพุทธศาสนา คิดเป็นร้อยละ 69.47 ถือว่ายังไม่บรรลุตามเป้าหมาย ตำบลโป่งงาม เทียบกับประชากรทั้งหมด คิดเป็นร้อยละ 71.69 ยังไม่บรรลุเป้าหมาย เมื่อเทียบกับประชากรที่นับถือพระพุทธศาสนา คิดเป็นร้อยละ 89.59 ถือว่าบรรลุเป้าหมาย ส่วนตำบลเกาะช้าง เทียบกับประชากรทั้งหมด คิดเป็นร้อยละ 88.85 เมื่อเทียบกับประชากรที่นับถือพระพุทธศาสนา คิดเป็นร้อยละ 92.46 ถือว่าบรรลุตามเป้าหมาย

ข้อสรุปจากการวิจัย

ในการดำเนินงานโครงการสร้างความปรองดองสมานฉันท์ โดยใช้หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา “หมู่บ้านรักษาศีล 5” จังหวัดเชียงราย

1) ผลสัมฤทธิ์ด้านโครงสร้างการบริหารจัดการโครงการฯ จังหวัดเชียงรายมีการดำเนินการแต่งตั้งคณะกรรมการขับเคลื่อนโครงการในระดับจังหวัด ระดับอำเภอ และระดับตำบล เป็นไปตามรูปแบบที่กำหนด มีการกำหนดอำนาจหน้าที่ไว้อย่างชัดเจน

2) ผลสัมฤทธิ์ด้านการบริหารจัดการโครงการฯ มีกระบวนการบริหารโครงการ โดยมีการวางแผน การจัดองค์การ การประสานงาน การควบคุม และการรายงานผลการดำเนินงาน มีการประกาศนโยบายในระดับจังหวัด ระดับอำเภอ และระดับตำบล การขับเคลื่อนโครงการหมู่บ้านรักษาศีล 5 การประชาสัมพันธ์โครงการฯ ให้ทุกภาคส่วนได้รับทราบ และมีการติดตามและประเมินผลการดำเนินงานโครงการฯ

3) ผลสัมฤทธิ์ด้านการรณรงค์ขับเคลื่อนโครงการฯ ผลจากการรณรงค์ขับเคลื่อนโครงการฯ มีผู้เข้าร่วมโครงการฯ ในระดับจังหวัด คิดเป็นร้อยละ 67.11 ในระดับอำเภอ คิดเป็น ร้อยละ 54.00 และในระดับตำบลแม่สาย คิดเป็นร้อยละ 69.57 ตำบลโป่งงาม คิดเป็นร้อยละ 89.59 และตำบลเกาะช้าง คิดเป็นร้อยละ 92.46 เมื่อเทียบกับประชากรที่นับถือพระพุทธศาสนา และในระดับตำบลในระยะที่ 2 ผลสัมฤทธิ์ในการรณรงค์ขับเคลื่อนโครงการฯ เป็นการดำเนินกิจกรรมส่งเสริมการรักษาศีล 5 ในรูปของโครงการคุณธรรมสัญจร สร้างความปรองดองสมานฉันท์โดยใช้หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา “หมู่บ้านรักษาศีล 5” ทั้ง 3 ตำบล

4) ผลสัมฤทธิ์ด้านบริบทของโครงการฯ ผลสัมฤทธิ์ด้านบริบทของโครงการฯ เป็นผลมาจากปัจจัยด้านเศรษฐกิจ ปัจจัยด้านสังคม และปัจจัยด้านวัฒนธรรม โดยการมีส่วนร่วมของชุมชน บ้าน วัด และโรงเรียน

5) ผลสัมฤทธิ์ด้านการการมีส่วนร่วมของชุมชน โดยการสร้างการมีส่วนร่วมของเด็กและเยาวชน ได้ดำเนินการโดยมีสถานศึกษาเข้าร่วมโครงการเป็นจำนวนมาก ในทุกหมู่บ้าน โดยมีการมุ่งเน้นให้นักเรียน ให้นักรักษาศีล สวดมนต์ และอบรมด้านคุณธรรมจริยธรรม การแสดงตนเป็นพุทธมามกะ รวมทั้งการเข้าค่ายปฏิบัติธรรม ซึ่งคณะสงฆ์เชื่อว่าสามารถพัฒนาเด็กและเยาวชนเหล่านี้เป็นคนดีของชาติบ้านเมืองต่อไป ส่วนการสร้างการมีส่วนร่วมของชุมชน ได้ดำเนินการสร้างการมีส่วนร่วมของชุมชน โดยใช้กิจกรรมทางพระพุทธศาสนา ขนบธรรมเนียม

ประเพณี เป็นตัวขับเคลื่อนการดำเนินงาน เช่น กิจกรรมปอยส่างลอง ประเพณีสงกรานต์ เป็นต้น กิจกรรมเหล่านี้จะสอดแทรกแนวคิดทางพระพุทธศาสนา คติธรรมความเชื่อต่างๆ เพื่อปลูกฝังสิ่งที่ดีงาม และเกิดความรักความสามัคคีของชุมชน ได้อย่างแน่นแฟ้น คณะสงฆ์ได้กล่าวไว้ว่า ทุกศาสนาและทุกเผ่าพันธุ์ในตำบล สามารถอยู่ร่วมกันได้อย่างสันติสุข

6) ผลสัมฤทธิ์ของโครงการฯ เปรียบเทียบกับวัตถุประสงค์และเป้าหมายของโครงการฯ การดำเนินการเป็นไปตามวัตถุประสงค์ที่กำหนด โดยประเมินผลจากการดำเนินกิจกรรมผ่านขนบธรรมเนียมประเพณีของแต่ละพื้นที่ มีผู้เข้าร่วมกิจกรรมเพิ่มมากขึ้น เมื่อเทียบกับประชากรชาวพุทธ มีผู้เข้าร่วมโครงการฯ ในภาพรวมทั้ง 3 ตำบล ร้อยละ 83.84 ถือว่าบรรลุตามเป้าหมาย

ข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาในการดำเนินงานโครงการสร้างความปรองดองสมานฉันท์ โดยใช้หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา “หมู่บ้านรักษาศีล 5” จังหวัดเชียงราย มีข้อเสนอแนะจากการค้นพบการวิจัย ดังนี้

ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

1) ข้อเสนอแนะในระดับนโยบาย ในการดำเนินงานโครงการสร้างความปรองดองสมานฉันท์ โดยใช้หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา “หมู่บ้านรักษาศีล 5” จังหวัดเชียงราย ในการกำหนดนโยบายเป็นนโยบายที่ดี แต่พบว่า เมื่อนำมาสู่ภาคปฏิบัติทำให้การดำเนินงานมีอุปสรรคในการขับเคลื่อนรณรงค์ให้ประชาชนสมัครเข้าร่วมโครงการ เนื่องจากขาดความเข้าใจในการดำเนินงานตามนโยบาย การเข้าใจผิดของประชาชนในการเข้าร่วมโครงการ และปัญหาด้านงบประมาณดำเนินงาน

2) ข้อเสนอแนะระดับองค์กร ในการดำเนินงานโครงการสร้างความปรองดองสมานฉันท์ โดยใช้หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา “หมู่บ้านรักษาศีล 5” จังหวัดเชียงราย การดำเนินงานในระดับจังหวัดขาดการดำเนินงานอย่างต่อเนื่องระหว่างระยะที่ 1 กับระยะที่ 2 ส่งผลให้การดำเนินงานในระดับอำเภอ และระดับตำบล ขาดความต่อเนื่องเช่นกัน รวมทั้งในระยะที่ 2 มีความไม่ชัดเจนในการดำเนินงานในระดับจังหวัด ดังนั้นในระดับตำบลการดำเนินงานจึงเป็นไปตามบทบาทหน้าที่ และการจัดกิจกรรมตามขนบธรรมเนียมประเพณี และกิจกรรมทางพระพุทธศาสนาที่ดำเนินการตามปกติและเป็นประจำ

3) ข้อเสนอแนะระดับบุคคล ในระยะแรกๆ ประชาชนไม่เข้าใจการเข้าร่วมโครงการหมู่บ้านศีล 5 จึงไม่กล้าสมัครเข้าร่วมโครงการฯ ดังนั้นควรมีการอบรมพระวิทยากรหรือมีพระวิทยากรในระดับจังหวัด และระดับอำเภอ มาให้ความรู้กับพระสงฆ์ และคณะกรรมการขับเคลื่อนในระดับตำบล จะส่งผลให้การดำเนินการตามนโยบายเป็นไปอย่างบรรลุตามเป้าหมายที่กำหนดไว้

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1) ในปัจจุบันการดำเนินงานตามโครงการหมู่บ้านรักษาศีล 5 มีการดำเนินงานในระยะที่ 3 ดังนั้นควรมีการศึกษาผลสัมฤทธิ์ในการดำเนินงานโครงการฯ ในระยะที่ 3 โดยมีการกำหนดรูปแบบการติดตามผลอย่างเป็นระบบ เพื่อให้ได้ผลสัมฤทธิ์ของโครงการฯ ที่แท้จริง โดยเฉพาะผลสัมฤทธิ์เชิงคุณภาพ

2) ควรมีการดำเนินการวิจัยที่เจาะลึกไปถึงผลลัพธ์ของการดำเนินงานโครงการหมู่บ้านรักษาศีล 5 โดยเฉพาะการติดตามประเมินผลด้านการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมในการรักษาศีล 5 สภาพครอบครัวเข้มแข็ง สภาพสังคมสงบสุข เป็นต้น

เอกสารอ้างอิง

ศาสตราจารย์อภินันท์ โปษยานนท์. “แนวทางการดำเนินโครงการหมู่บ้านรักษาศีล 5 : ชาวพระชาเป็นสุข ในตำริของสมเด็จพระมหาธีรราชเจ้าคลาจารย์ ผู้ปฏิบัติหน้าที่สมเด็จพระสังฆราช”. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์คุณธรรมจริยธรรม, 2557.

สัมภาษณ์ พระครูอดุลย์ศีลาจาร. รองเจ้าคณะอำเภอแม่สาย ฝ่ายเผยแผ่, 4 สิงหาคม 2560.

สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ. คู่มือการดำเนินงานโครงการสร้างความปรองดองสมานฉันท์โดยใช้หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา “หมู่บ้านศีล 5”. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ, 2556.

เอกสารประกอบการประชุมคณะสงฆ์. รายงานสรุปผลผู้สมัครเข้าร่วมโครงการหมู่บ้านรักษาศีล 5 อำเภอแม่สาย. เชียงราย: วิทยาลัยสงฆ์เชียงราย, 2559.